

Алберт Бејтс Лорд

ВУК КАРАЏИЋ И ИСТОРИЈСКА ПЕСМА

До 1814. био је објављен врло мали број усмених традиционалних епских песама на српскохрватском језичком подручју. Прво начелно питање које се овде поставља јесте: да ли су ове песме стварно епске. Да би се дошло до одговора на ово питање, треба рашчистити критериолошке проблеме по којима се разликују епске песме од балада. У овоме излагању ја чиним следећу општу дистинкцију између баладичног и епског. По мом мишљењу прво значење „епоса” у Европи односи се на стиховану нарацију, а разлике између балада и епа нису јасне.

Епика је, дакле, директна и повезана нарација. Певачи су обично мушкарци, а репродукује се уз пратњу гусала. Мелодијска линија у њих пре се може означити као слободна него везана у строфе. Свака мелодија понавља се са (понекад) мањим варијацијама. Уопште, она је оптимистична и позитивна. Главни јунак по правилу побеђује. Балада је често типична елегија, а обично је за њен сиже узета традиција породице, дома, неки трагични догађај. Она је обично усредсређена на појединачне догађаје, а приказује их у форми дијалога. Певачи балада су мушкарци и жене, а певају се без пратње. Њен облик више је везан у строфе него слободан. Следећа подела могла би бити од помоћи у решењу проблема:

Епика	Балада
1. повезаност, континуираност нарације	1. често сконцентрисана на појединачни догађај, цела балада може у многим случајевима представљати дијалог
2. певач – мушкарац	2. певач – мушкарац или жена
3. гусле као пратња	3. типично без пратње

4. свака мелодијска линија слободно 4. у строфама
се понавља

5. обично оптимистична, главни ју- 5. елегична, често породична
нак побеђује. трагедија.

Треба, наравно, поменути да могу постојати и мешовити облици, и не уклапају се све песме у дате категорије. Али наведени критерији углавном су од важности и применљиви су у класификацији.

Обе бугарштице из Хекторовићевог *Рибања и рибарског приговарања* (1568) треба, по моме убеђењу, пре сврстати у баладе него у епске песме. То посебно важи за јако дирљиву песму под насловом *Краљевић Марко и брат му Андријаш*. Могло би се дискутовати и расправљати да ли је друга песма из *Рибања*, *Војвода Радосав Сиверински и Влатко Удински*, права балада, или епска песма. Али следећа песма која се иза ових појављује, Бараковићева *Мајка Маргарита* (1572) очигледно је балада. Требало је да прође скоро цео век до појаве следећих штампаних усмених традиционалних песама на српскохрватском подручју. То су две песме у Качићевом *Разговору угодном народа словинскога* (1759, друго издање; у првом издању од 1756, нису забележене), штампане у антологији проф. М. Пантића *Народне песме у записима XV–XVIII века* (1964) под називом *Женидба Сибињанин-Јанка и Драгоман девојка*. Ово су изгледа прве забележене десетерачке песме (пре епске песме него баладе) на српскохрватском подручју. По Качићевом сведочењу ове песме узете су из усмене народне традиције. Он сам, додуше, није веровао у њихову историичност. Ја мислим да нема никога ко би тврдио да су ове песме „историјске”, иако међу ликовима који се у њима јављају има неколико познатих историјских имена. Објављивање *Хасанагинице* (Алберто Фортис, 1774) открило је пред светом оно што је требало да постане једна од најпознатијих песама, а то, међутим, није била епска песма него балада, муслиманска женска песма. На крају, 1779, у *Сатиру* Матије Антуна Рељковића појављује се још једна песма, епска или балада, *Јакшићи кушају љубе*.

Ја сам желео укратко да вас подсетим на ове вама добро познате чињенице само да бих нагласио да је пре Вука објављено само седам усмених традиционалних народних песама, и да можемо само две од њих, а у најбољем случају четири, означити као епске песме, а ниједна није стварно историјска песма. Историјске десетерачке песме писали су и објављивали Филип Грабовач и Качић, али то су биле само имитације усмене традиционалне наравице у стиховима, а не аутентичне усмене традиционалне наративне историјске песме. Требало би истаћи да су ове

песме објављиване у оквиру већих књига, а не саме за себе, или у посебној збирци.

Требало би поменути да је Вук, по мом нахођењу, од ових седам песама објављених пре 1815. могао знати само за четири, и то за две из другог издања Качићева, из 1759, *Хасанагиницу* из 1774, као и *Јакшићи кушају љубе* из Рељковићева *Сатира* (1779). Скоро је невероватно, благо речено, да је он могао познавати издања Хекторовићевог *Рибања* из 1568. или 1638, које касније није преиздавано све до 1846. и 1847, или издања Бараковићеве *Виле Словинке* из 1613, или 1682, која није била преиздавана до 1889. Ја претпостављам да Вук можда није знао ни за песму *Јакшићи кушају љубе* код Рељковића, када је 1815. издао *Пјеснарицу*. Иначе би је вероватно укључио у своју збирку заједно са песмом свога оца о истој породици. Мада то није можда од велике важности, изгледа да је вредно помена да је Вук 1814. и 1815. од раније објављених песама знао само за *Хасанагиницу* и Качићеве песме. Као што је у науци чешће напомињано, између осталих и код Вл. Недића, Вук је и сам извесно време био убеђен да су све Качићеве песме аутентичне, и *Разговор угодни* био му је главни узор.

Ове песме објављене пре Вука класификовао сам не само на баладе и епске песме, него и на неисторијске и историјске. Ниједна од ових седам није ми се чинила историјска. Изузетак, можда, чини Хекторовићева песма *Војвода Радосав Сиверински и Влатко Удински*. Само четири од њих могли бисмо сврстити у епске песме, и то су *Радосав Сиверински*, обе Качићеве песме и она из *Сатира*. Пре него што продужим, не би било наодмет да подсетим на критерије које користим при класификацији.

У овом излагању као историјске узимам оне песме које се односе на неки актуелни догађај, на нешто што се стварно десило, и о чему певач информиса своје слушаоце. Неисторијско је онда, разуме се, супротно. Тако је, нпр. *Бој на Мишару* историјска песма, а *Марко Краљевић и брат му Андријаш* није.

Шта се онда закључује посматрањем Вукових *Пјеснарица* из 1814. и 1815. године? Колико песама у њима су епске, а колико је баладичних? Колико је неисторијских а колико историјских? Које од песама спадају у поједине врсте? Мала простонародна пјеснарица из 1814. представља осам песама као мушке песме „које се уз гусле пјевају”. Једна од њих је, као што сам већ раније истакао, баладична муслиманска женска песма, наиме *Хасанагиница*. Шест песама које у *Пјеснарици* из 1814. овој претходе спадају у следеће категорије:

1. <i>О Милошу Обилићу</i>	епска	неисторијска
2. <i>О Марку Краљевићу</i>	епска	неисторијска
3. <i>О женитби Тодора од Сталаћа</i>	епска	неисторијска
4. <i>О смрти Јове Деспотовића</i>	балада	неисторијска
5. <i>О смрти Гуше Буљукбаши</i>	епска	историјска
6. <i>О удатби Хайкуне сестре Бега Љубовића</i>	епска	неисторијска.

Полазећи од овакве класификације, може се рећи да је песма *О смрти Гуше Буљукбаши* прва објављена десетерачка српска епска песма. Почиње на уобичајен начин са темом тражења јунака, али акција која следи јунаковим речима описана је у свега шест стихова. Вук у белешци каже да се то десило пре двадесет и неколико година. Ова песма нема већу уметничку вредност, али је аутентична и поучна ако желимо истраживати постанак историјске песме. Вук је никада касније није поново објавио.

Последња песма у *Пјеснарици* од 1814, број 8 *О смрти Кулин-Канетана*, баладична је по своме облику, а историјска по садржају, и представља прву из познатих Вукових циклуса о устанцима Срба против Турака на почетку XIX века, овде о боју на Мишару 1806. године. Две песме из збирке од 1814. историјске су, јер се баве релативно недавном историјом. Једна од њих је баладична по форми, друга епска.

Наравно, примећено је већ да српска и хрватска традиционална епска песма има у Вуковој збирци од 1814. године доста неочекиван, чудан вид. Тамо нема песама из косовског циклуса, а Милош Обилић, иако се појављује, није у сукобу са Турцима него са Латинима. Марко Краљевић нашао је место у збирци од 1814, и показује чак бунтовништво против Турака, и њихово касније поштовање према њему. Привлачност Марковог лика представља само један аспект традиције о Марку Краљевићу.

Разлика између збирки из 1814. и 1815. лежи у избору певача. У овој другој јављају се Подруговић, Вишњић, слепа Степанија и Стефан Карацић. Сваки од певача имао је своје особине. Тешанов репертоар био је пре свега састављен од старијих традиционалних песама. Вишњић је певао о недавним догађајима, док је слепа Степанија највише волела религиозне песме. Први пут су 1815. објављене песме из косовског циклуса. Одломци Стефана Карацића, Тешанова песма о Косову, од последње вечере до описа битке како га слуга Милутин по повратку из боја даје царици Милицы, и песма слепог Степаније о опису битке како је војвода Владета даје царици Милицы. Док последња песма Степанијина несумњиво има грађу и облик баладе, Тешанова дужа песма је епска, иако можда епизодног карактера, а фрагменти Стевана Карацића изгледа да

више указују на епску песму, на почетку више него Тешанова. Док Муратова књига кнезу Лазару почиње изазовом, Тешанова песма почиње са каснијим догађајем, кнежевом вечером. Слика косовског боја у песмама од 1815. штампаним овде први пут ослања се на строгу баладичну традицију, а садржи неке епске елементе. Косовска традиција, додуше, није предмет овога излагања, те бих дао краatak преглед осталих песама из збирке од 1815. а посебну пажњу бих посветио песмама које се баве ближом прошлошћу.

Као што сам већ рекао, сем косовске баладе, Степанијин прилог овој збирци биле су и религиозне песме, које се не јављају у првој збирци, од 1814. Облик нарације прве од две песме, *Свеци благо дијеле*¹, може се назвати епским, а друга, лепа прича *О светом Николи* јасно је балади-чна и има форму дијалога. Ове песме сигурно нису никад стајале у центру пажње гусларске традиције. Вук је објавио само још једну од њених песама, и то је једна од две у којој се набрајају манастири које је Свети Сава подигао (Вук II, 22).² Укратко речено, три од четири њене песме представљају религиозне легенде, а само њена косовска балада не улази у ту традицију. Вук је написао да има текст те песме од Платона Атана-цковића, игумана манастира Шишатовац, која се практично подудара са Степанијином песмом. Косовска балада била је изгледа изузетак у Степанијином нормалном репертоару.

Ове три косовске песме и две религиозне легенде представљају скоро трећину од 17 песама у *Пјесмарици* од 1815. О Марку има три песме у тој збирци, све Тешанове, укључујући најпознатију од њих, *О Марку Кралјвићу и Мусо Кесечји*, у којој се постиже прави класични облик. У овој песми као и у песми *О Марку Кралјвићу и Арапину*, Марко се појављује у можда најкарактеристичнијем виду, наиме као Хераклес који убија аждају. Трагови ове његове улоге налазе се исто тако и у трећој песми о Марку од 1815. године, *О Кралјвићу Марку, и о Лютици Богдану*. У овом издању Марко је, према томе, у Тешановим текстовима – једног од двојице најзначајнијих певача из овог времена – лепо представљен.

Тешанове три друге песме (он је за ову књигу дао седам, три о Марку, једну о Косову и три остале) садрже и најдужу песму у овоме тому *О Женитби Србскога Цара Стефана* (689 стихова) једну од најлепших у српској традицији, као и две краће песме од којих једна припада хајдучком циклусу, *О Новаку, Радивоју и Груици*. Песма *О Женитби Србскога Цара Стефана* заједно са три Тешанове песме о Марку, представљају

¹ Мисли се свакако на песму *О светцима* (1815, II, 12), прим. прев.

² Мисли се свакако на песму *О Милошу Обилићу* (1814, II 1?), прим. прев.

језгро српске (или хрватске) епске традиције. Ово језгро први пут је представљено јавности у овој збирци од 1815. године, сем песме из прве збирке од 1814, *О Милошу Обилићу*, као и Качићеве *Женидбе Сибињанин-Јанка*, коју бих такође овде уврстио. Оне нису историјске, већ су, по мом убеђењу, мистичне.

Остале две Тешанове песме уводе нас у хајдучки циклус. Ту би требало укључити и Вишњићеву песму *О Пивлянину Баю и Бегу Любовићу*, из истог издања од 1815. године. Прва песма *О Ивану Рисњанину и Алији Новлянину*, јесте муслиманска свадбена песма спевана са гледишта једног хајдука, који прекида свадбу и претвара је у хришћанску свадбену песму. Строго речено, ово није хајдучка песма него специјална врста свадбене песме, и као таква више спада у неисторијско језгро о којем је горе било речи. То је пример мешања врста песама, неразграничености, међусобног прожимања њиховог, што зависи од посматрања процеса традиционалне композиције. Са овом песмом требало би упоредити праву муслиманску свадбену песму у песмарици од 1814, *О удатби Хайкуне Сестре Бега Љубовића*, у којој се за девојку боре стари богаташ – коме ју је њен отац дао – и сиромашни младић кога она воли и који је касније добија. Друга Тешанова песма из ове врсте *О Новаку, Радивоју и о Груици*, права је хајдучка песма са донекле нетипичним шаљивим обртом. Вишњићева изврсна песма *О Пивлянину Баю и Бегу Любовићу*, наравно, припада такође хајдучкој традицији, и добар је пример песме о изазову на мегдан, јуначка тема која није ограничена само на хајдучку традицију.

Ако говоримо о хајдучком циклусу, морамо споменути песме те врсте у издању од 1814, ако их има. Два могућа кандидата су песме под бр. 3 и 5, тј. *О женидби Тодора од Сталаћа* и *О смрти Гуше Буљукбаше*. Ова друга изгледа стварно припада хајдучкој традицији. Ја сам раније говорио о њој као о историјској песми. Прва, међутим, није хајдучка песма. Као свадбена песма у којој Тодор отима младу пре него што може да се уда за неког другог, она припада великом броју свадбених песама које треба убрајати у старије мистично језгро.

Ако посматрамо ова издања из 1814. и 1815. год., налазимо само *О смрти Гуше Буљукбаше*, *О Пивлянину Баю и Бегу Любовићу*, и *О Новаку, Радивоју и о Груици* као хајдучке песме. Могла би се додати *О Ивану Рисњанину и Алији Новлянину*, иако сам склон да је уврстим другде, као што сам већ напоменуо.

Остаје нам само још једна песма за разматрање, пре него што пређемо на нове историјске песме Вишњићеве, и то је песма Стефана Караџића о Јакшићима. Ова је песма имала велику моралну вредност. По своме садржају она је више баладична него епска, иако није без епских призву-

ка. Њена форма и стил наратије епски су, док је садржај баладичан, тј. ради се о породичним распрама.

Само једна од четири хајдучке песме може се сматрати историјском и то је *О смрти Гуше Буљукбаше*. Друге нису историјске. *О Пивљанину Баю и Бегу Любковићу* следи старом узору изазова и двобоја; *О Новаку, Радивою, и о Груици* је превише реалистички обојена шала да би била историјска.

Укратко, поред *О смрти Кулин-Капетана* из 1814. и Вишњићеве четири из 1815, имамо само песму *О смрти Гуше Буљукбаше* као скромну историјску песму. *О смрти Кулин-Капетана* је чак више баладична у својој форми него епска. То Вишњићевим песмама из 1815. придаје посебну важност за питање историјске епске песме уопште. Да ли су ове песме историјске, традиционалне, усмено-епске? Да ли треба Вишњића изједначити са Качићем? Да ли је то пут којим се у усменој традицији увек формирају историјске песме? Каква је међусобна веза ових песама, ако то није традиција? Да бисмо били исцрпни, требало би овде укључити *О смрти Гуше Буљукбаше* и *О смрти Кулин-Капетана* из 1814. пошто оне припадају истој категорији. Допустите ми да почнем од њих, пошто су оне поучне и могу нам много помоћи у даљој анализи, и пошто ту нећемо доспети у незахвалну ситуацију да анализирамо песме које су биле слављене у најзвучнијим тоновима.

Кључна реч је ту *традиционално*, а мора нам бити јасно шта подразумевамо под том речи. Неразјашњеност овог термина имала би далекосежне последице. На срећу не морамо бити нејасни него можемо прецизно дефинисати: једна традиција се састоји од низа формула, тема и наративних узора које певачи редовно користе у певању песама ове врсте. Било би теоријски могуће, иако у пракси врло сложено, да се свака постојећа традиција дефинише наводећи њене формуле, теме и узор. Свака традиционална песма састављена је од ових елемената; нетрадиционална песма или песма која не припада одређеној традицији може се открити ако се познаје традиција, пошто песма садржи елементе који одступају од ових традиционалних формула, тема и узора. У „теорији” то је просто. Ако певач који је упућен у традицију жели да испева нову песму у тој традицији, он мора користити елементе ове традиције, и користити их, комбинирајући их на традиционални начин, сем тога што мора употребити нова имена, која додуше такође треба уклопити у традиционалне формуле. Сад бих желео да погледамо *О смрти Гуше Буљукбаше* из овог аспекта.

Прва њена тема је потпуно у стилу традиције. Српски капетани пију вино, а међу њима је и *Генерал Лауд*. Када његово лице зарумени, он по-

чне да прича. У традиционалним формулама он пита да ли је мајка родила јунака коме би могао дати војску и џебане да иде у поход на нахију Соколску и да запали села Дона и Бачевце, ухвати Гушу и доведе га или донесе његову главу. Таквом јунаку он би нашао место код цара. Сви одмахују главом и гледају у земљу (све у опробаним традиционалним формулама) а Фенрих од Гараша диже се и говори: „дај ти мени војске и џебане”, каже он описујући војску у обичајеним традиционалним формулама (сем једног стиха „Ама војске из Сербског фрајкора)” „и ја ћу отићи” итд. Лауд је то једва дочекао, даје му „изабрани фрајкора” и он крену у бој. Све ово је традиционално, сем именâ. А и она се уклапају у традиционалне формуле именâ, а исто тако фрајкор, који је такође добио шаблонизирану форму. У овој песми један нови догађај, догађај из новије историје, уклапа се у традицију у своме приказу. Певач је смалаксао и напад не приказује на традиционалан начин, али могао је то да учини. Он скраћује излагање догађаја. То је нова песма али умногоме личи на традиционалне, пошто користи традиционалне елементе. Другом традиционалном певачу не би задавало тешкоћа да прихвати ту песму и да је пева. Она је заснована на традиционалан начин, за што је било довољно примера. Треба упамтити једино имена да би се песма успешно интерпретирала. Чак и ако ова песма никада није поновљена после прве интерпретације, може се ипак назвати традиционалном.

Шта можемо рећи о песми *О смрти Кулин-Капетана*? Њена структура са дијалогом између гаврана и жене Кулин-Капетана грађена је у духу чисте традиционалне баладе. Прототип овога који налазимо у косовској легенди довољно је познат да бисмо се морали њиме дуже бавити. Сваки стих у овој песми је традиционалан, иако је она посвећена догађају из 1806. године, она је традиционална песма, те традиционалном певачу не пада тешко да је прихвати и интерпретира, наравно на свој сопствени традиционални начин.

Да пређемо сада на четири Вишњићеве песме из збирке од 1815. Сувишно је помињати да је Вишњић традиционални певач, као што је то доказано у погледу на друге песме које имамо од њега, укључујући ту и песму *О Пивлянину Баю и Бегу Любовићу* из истог тома. Да ли су све четири песме као такве традиционалне? У извесном смислу оне то свакако нису пошто их је научио од неког другог певача. Ушле су у традицију пре него што их је он прихватио, али у крајњој линији и његова репродукција је традиционална. Да ли је он тумачио нове догађаје на традиционалан начин као певач или певачи оне две песме из збирке од 1814. о којима смо баш говорили? Пошто *О битки на Салашу* и *О смрти Мехе Орукчића* јесу традиционалније, тј. имају више традиционалних елемената него

О почетку Србске буне против Дахја и О битки на Мишарском пољу, могу осветлити степен њихове сродности анализом прве од њих.

О битки на Салашу почиње са темом збора српских војвода са двеста Срба који је прекинут доласком весника што саопштава о нападу Турака на Мачву, где су покупили велики плен. Весник позива окупљене Србе да интервенишу. Управо пред долазак весника Чупић Стојан се жалио да се није срео са Турцима, и сада прихвата позив и тражи од двојице других војвода, Вујице и Јанка, да му се придруже.

То је, разуме се, спектар тема познатих епици од најстаријих времена. Јунак на збору прихвата позив да ослободи некога, да пронађе нешто изгубљено или да иде у бој против непријатеља. То видимо – исто као на другим местима – и у песми о Бојчић-Алијином ослобођењу деце Мустабеја. Најстарији пример који познајем за то јесте вавилонски еп о стварању света, у ком Мардук прихвата позив да води млађе робове и да се бори против космичких аждаја Тијамет и њених монструозних сила.

У мистичној шеми чаролије или специјална оружја су потребна јунаку да би победио непријатеља. У борби против Мусе Марко има поред своје ванредне снаге два посебна оружја: помоћ виле и превару. Мардук има специјална космичка оружја. Бојичић Алија продире у хришћанску тврђаву прерушен и уз помоћ једне женске особе и мађија које она предлаже, те исто тако турске заседе на граници, побеђује противника његове снаге. Тако идеја Срба да се преруше са турбанима и да носе своје оружје на турски начин, да јашу своје коње на посебан начин како су чинили Турци да би продрли у турске редове као неко појачање, врло добро се уклапа у митичну епску шему.

Битка која следи јесте исто тако традиционална, као и крај Вишњиће-ве песме, и има паралеле у толико других песама да је сувишно о томе говорити.

У вековима ствараној шеми стварно је обавезно да дође до двобоја јунака и злочинца, било да је реч о Мардуку и Тијамату или Марку Краљевићу и Муси. Тако у Вишњићевој песми налазимо лични обрачун између *Чупића Стојана* и *Мехмеда Капетана*. У овом се случају разилазе историја и мит. Пошто Чупић не може да стиже Мехмеда који бежи молећи за милост, нити то може Чупићев пријатељ Јанко, они пуштају Мехмеда да утекне. Чудно је да Вук, који је записао ову песму од Вишњића, очи-гледно осећа овај недостатак. У једној фусноти из 1815, када је објавио ту песму, Вук је написао „Те године мьсеца Августа погинуо е на мишарском пољу”. Упркос овом разилажењу са шемом на крају да ли историја понавља мит или мит историју, или као што ја мислим, традиционалну певачку визију историје, када је он претвара у песму, одражава се у ста-

ром митском начину и ја налазим да је изненађујуће до којег степена се ова историјска песма уклапа у мит. У њој су историјска песма и мистична легенда о убијању аждаје помешани међусобно.

Трећа Вишњићева историјска песма о српском устанку је *О битки Србској с Турцима на Мишарском' пољу*, догађај из августа 1806, у форми од 1815. Њена је форма баладична. Два гаврана лете са бојишта на Мишару „крвавије кљуна”, а жена Кулина Капетана поставља им читав низ питања о боју. Они одговарају да су видели поглавице за које пита укључујући и њеног мужа. Кажу да га је убио Ђорђе Петровић, и њега и тридесет хиљада Турака. Жена их онда пита за њена два побратима. Гаврани узврате да ће говорити о сваком вођи по имену и настављају да наводе ко је кога убио, а у неким случајевима дају и више детаља. Неки су Турци побегли, али Мутап Лазар и Цинцар Јанко су их гонили и уништили. Дедо од Градачца је утекао, пошто је имао много немачких пријатеља. Исто тако су Срби убили и Остроч-Капетана. Када је жена то чула, почне нарицати и испусти душу од жалости.

Баладична структура те песме даје могућност за историјски приказ јер се стварно тражила „репортажа”. Репортажа већим делом није у епској наративи него у неком облику епског набрајања.

О Почетку Србске буне против Дахија почиње са више знакова на небу које нагнају Турке да траже начине за њихово тумачење. Предзнаци нису ретки у традиционалним песмама, иако се не сећам толиког броја на неком другом месту у једној песми.

Предзнацима следи традиционални збор, коме присуствује један човек који се не слаже са општим мишљењем, као и разрађивање плана деловања. Историју не налазимо у традиционалној теми збора или набрајања као такву, као структуру или позадину, него у супстанци овог набрајања наведених кнезова, при чему се о сваком нешто каже.

План се остварује. Скупља се војска и врши се препад на кнезове. Када су потучени и раја се више не усуђује да изађе из куће, Мехмед-ага шаље свога момка Узунa и дванаест делија да убију Карађорђа у Тополи. Они опкољавају његову кућу и траже да изађе.

У следећој сцени не осећамо историјску традицију, него традицију локалног хајдуковања и окршаја. Карађорђе није хтео да се појави, његова жена каже Турцима да је малочас био у башти и да је вероватно отишао. Он одлази у обор и сакупља дванаесторицу чобана и каже им да истерају свиње и да набију пушке. Они се враћају кући и Карађорђе каже чобанима да узму сваки по Турчина на нишан, али да не пуцају док не опали он. Прича је превише позната да бих је препричавао. Довољно је рећи да док певач користи теме из традиционалних неисторијских

епова, посебно у набрајању елемената снова, исто тако се ослања на традиционалне локалне неисторијске или полуисторијске песме о напади-ма и хајдуковањима које представљају посебно (иако блиско повезану) традицију са неисторијском епском песмом (или митском). Одломак о нападу на Карађорђеву кућу представља изврстан пример коришћења шема и тема традиционалне локалне песме за приказивање савремене историје.

Мислим да је Вук био један од првих, вероватно стварно први који је тражио нове песме и објавио углавном оне које су испевали савремени традиционални певачи. Ту се он разликује од Качића, који је, ако се не варам, написао своје историјске песме имитирајући традиционални стил.

Тиме је Вук охрабрио традиционалне певаче да створе нове историјске песме, и то је довело дотле да су традиционални певачи превазилазећи опробане узоре, гајили нову поезију.

Ако смемо назвати Качића дедом (можда и легитимним) историјске песме у развоју српске и хрватске усмене епске и баладичне традиције, онда је Вук несумњиво био њен отац, а Милутиновић и Његош њени нешто млађи стричеви. Сусрет Вука са Филипом Вишњићем означио је прекретницу у овој историји.

(Прев. Б. Симић)